

№ 7/8

Utgiven av Svenska Folkförbundet.
Redaktör: N. Blees, Riddaregatan 3, Reval.

3 april

Ragnar A. Fleege.

Denna gång hava vi nöjet att presentera en av Kustbons mest framstående gynnare. Vem av estlandssvenskarna känner icke till det bekanta namnet Ragnar Fleege, Riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet mångårige ombudsman och Allsvensk Samlings nuvarande redaktör!

Vilken stor betydelse Ragnar A. Fleege haft och allt fortfarande har för svenskhetsarbetet i hela världen, kan kanske endast den göra sig en klar föreställning om, som någon tid vistats i Göteborg och besökt Riksföreningens Huvudexpedition. Det är Ragnar Fleege, som sköter om arbetet och uppehåller förbindelserna med hela den svenska världen.

Då professor Vilh. Lundström hade börjat med arbetet för

svenskhetens tillvaratagande i utlandet, vilket arbete nu kallas den allsvenska rörelsen, och stiftat den stora andliga världsorganisationen, Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet, hans stora verk, för vilket han, professor Lundström, för alla tider kommer att välsignas av svenskar och svenska ättlingar världen runt och hans namn av tacksamma hjärtan bäres och kommer att bäras på ryktets vingar, visade det sig snart nog, att arbetet, som i början helt och hållet sköttes av skaparen själv och hans Fru, professorskan Enni Lundström, växte ut till en vittomfattande, väldig apparat, som krävde flera krafter. Det gällde därför för professor Lundström att skaffa en medhjälpare, en som var vuxen de stora uppgifter det allsvenska arbetet krävde, och den mannen blev Ragnar A. Fleege, den kände tidningsmannen och tappra svensketskämpan, som sedan blivit trogen sin så viktiga post i självaste centrum av svenskhetsarbetet, varifrån trådarna utlöpa och utbreda sig som ett nät över hela världen. Det krävande arbete, som Ragnar Fleege utför som ombudsman för hela Riksföreningen och utgivare och redaktör för Allsvensk Samling, kan icke nog uppskattas. Det är ett arbete vida större än de flesta ha en aning om.

Ragnar Fleege är finlandssvensk och vet därför, vad det vill säga att kämpa för bibehållandet av

En glad Påsk

önskas

Kustbons läsare och gynnare i in- och utlandet.

Redaktionen.

språkliga och nationella rättigheter. Det är en kamp för det dyrbaraste vi ärvt av våra fäder. Ragnar Fleege har varit och är med i den kampen, och han är en orädd kämpe, då det gäller svenskhetens heliga sak. Ve den, som orättvist vill frångå svenskarnas deras rättigheter, han kan få höra sanningen i värtaliga ordalag av Ragnar Fleege, och det med bevis, som icke kunna väderläggas! — Herr Fleege är i själ och hjärta en ärlig, varmhjärtad svensk, och svenskarna i förskingringen ha i honom en försvarare och ett kraftigt andligt stöd. Det han skriver i Allsvensk Samling — hans utmärkta förmåga att sköta pennan är bekant — når fram till de flesta svenskar, både höga och låga, där de bygga och bo ute i världen, och Allsvensk Samling är utlandssvenskarnas andliga livskost.

Såsom i början nämndes, är Ragnar Fleege en av Kustbons bästa gynnare. Estlandssvenskarnas ojämna kamp har överhuvud-

taget i hög grad intresserat honom, och det lilla Kustbon med sina små resurser kunnat uträtta för svenskarna härute, har särskilt uppskattats av honom. Kustbon har haft att kämpa med svårigheter. Utan hjälp hade den icke kunnat existera, men vi ha Gud ske lov haft vänner, som räckt oss en hjälpsam hand. En av dessa är Ragnar Fleege. Den insmiling han nyligen satt i gång för Kustbon och som redan inbragt 456 kr. 47 öre, vilja vi också med tacksamhet omnämna. Med denna vackra summa ha vi kunnat betala en stor del av vår skuld och beretts möjlighet att fortsätta vårt arbete, som vi f. n. icke utan vidare ämnat nedläggga. Kustbon, som alltid i högsta grad intresserat sig för det arbete, som utförts och utföres av Riksföreningen med Allsvensk Samling, kommer därvid ständigt att med tacksamhet och aktning minnas vännen Ragnar A. Fleege.

Lycka till i fortsättningen!

— N. B.

Gåva till Kustbon.

Av Riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet har Kustbon mottagit som understöd 456 kr. 47 öre insamlade medel.

För den vackra gåvan fram bäres här på detta sätt ett hjärtligt tack till alla goda givare.

Å Kustbons vägnar
— N. Blees

S.O.V:s ständiga medlemmar.

Såsom tidigare redan omtalats, har S. O. V. numera på allvar upptagit frågan om värvande av ständiga medlemmar. Avgiften för ständig medlem har av årsmötet sänkts till 25 kronor. Summan är därför icke mera avskräckande, kanske vi även lyckas få någon från utlandet.

Konsul E. Gahlnbäck, härstädes, har lämnat föreningen 250 kronor. Det är den första inbetalningen under vårt 20:de verksamhetsår i de ständiga medlemmarnas kassa. Vem följer exemplet.

Här fram bäres till Konsul E. Gahlnbäck ett varmt tack för gåvan!

Till svenskar och svenskars ättlingar i utlandet!

Utlandssvenska Muséet i Göteborg konstituerades år 1923 i samband med den då hållna jubileumsutställningen och utgöres till större delen av de föremål, som hopsamlats till jubiléet och utställts å Utlandssvenska avdelningen. Muséet kommer, sedan numera lokalfrågan lösts, att invigas vid Riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet 20-årsfest instundande juni månad.

Otvivelaktigt har en institution av denna art en mission att fylla. Dess uppgift är emellertid icke blott att hugfästa den kulturgärning, varmed gångna generationers svenskar hedrat det svenska namnet på främmande jord. Utlandssvenska Muséet vill även i möjligaste mån söka giva en fortlöpande framställning av vad utlandssvenskarna av i dag uträtta i världen och sålunda ge en bild av både frontid och nutid.

Enligt planen för muséet skall däri ingå upprättandet av ett personhistoriskt arkiv, innehållande alla till buds stående uppgifter om nu levande utlandssvenskar i ledande ställning, adressregister med mera, allt avsett att praktiskt tillvarata utlandssvenskarnas möjligheter att komma i förbindelse med varandra och med hemlandet.

För förverkligandet av denna plan ber styrelsen härmed få rikta en vädjan till alla utlandssvenskar att inom den närmaste tiden till muséet insända de uppgifter, som äro upptagna i nedanstående förteckning.

Muséet behöver följande
uppgifter:

1. Personhistoriska anteckningar

om betydande svenskars liv och gärning i utlandet samt anvisningar på kyrko- och andra arkiv av samhälls- och personhistorisk karaktär.

2. Svensk kolonisation i nuvarande tid.

Uppgifter om företag och inrättningar av större betydelse, som grundats av svenskar för närvarande spela en dominerande roll,

För Utlandssvenska Muséet:

C. J. EKMAN,
ordf.

Hugo Hammar,
v. ordf.

Ragnar Fleege,
sekr.

om svenska städer och byar, kyrkor, skolor, sjukvårdsinrättningar, handels- och industriföretag samt om typiska svenska hem. Håri inbegripas även seder och bruk, sagor, sägner och sånger, m. a. o. allt, som faller inom folkminnesforskningens område och som ännu kan spåras hos svenska ättlingar. Beskrivningar av ålderdomliga redskap, redogörelser för sådant, som rör näringar, slöjder och hemsysslor och vilka synas vara av svenskt utsprung. Muséet emottager även tacksamt arkivhandlingar av allehanda slag från svenska församlingar, klubbar och andra sammanslutningar, vilka numera upphört att existera.

3. Svenska språkets nuvarande utberdning

jämte siffror och kartskitser. Av särskild vikt äro uppgifter om de platser, där undervisning eller religionsförkunnelse meddelas på svenska språket. Svenska föreningar, klubbar och sammanslutningar av allehanda slag (Svenska tryckalster böcker, tidningar och tidskrifter, affischer m. m.).

4. Svenska minnesmärken i utlandet.

Vidare behöver muséet

illustrationsmaterial:

1. Alla slags kartor och statistiska tabeller

rörande svensk bosättning utanför Sverige.

2. Tavlor och fotografier,

belysande ovannämnda material. Vad bilderna föreställa bör noggrant antecknas på tavlornas eller kopiornas baksidor. Porträtt av enskilda böra av museitekniska skäl ej gärna överstiga formatet 9×12 cm., då däremot gruppfotografier och andra avbildningar kunna göras betydligt större.

Penninggåvor, även de minsta, emottagas med största tacksamhet. Redovisning för varje form av stöd i muséets strävanden kommer att inflyta i Riksföreningens organ, Allsvensk Samling. Muséets adress är: Avenyen 3, Göteborg.

Vilhelm Lundström.

Carl Skottsberg.

Axel Lagergren.

Bertil Wijk,
kassaförv.

Otto Elander.

Elof Hansson.

Några tankar angående Svenska Odlingens Vänners verksamhet.

Vid nästa årsmöte kan vår kulturförening, Svenska Odlingens Vänner, blicka tillbaka på en 20-årig verksamhet.

Det är icke så litet föreningen under de tjugo åren utträttat för folkbildningens höjande bland våra kära landsmän härute, men ännu återstår naturligtvis mycket att göra, innan föreningslivet hos oss blir sådant, som det borde vara och innan föreningen blir så pass ekonomiskt stark, att den kan tillgodose alla trängande kulturbehov. Vi hoppas dock en dag komma så långt.

Vi borde ju egentligen icke klaga. Tack vare anslag från estniska staten och frikostig hjälp från Sverige, har föreningen varit i stånd att underhålla Birkas folkhög- och lantmannaskola samt även två privatfolkskolor, men det är många andra behov: biblioteket, hembygdsvårskningen, bildandet av studiecirkel etc. — och våra privatskolor äro icke heller på långt när i sådant skick, som de borde vara —, som vi icke heller få lämna ur sikte. Då vi därför nu kommit över en del svårigheter är det på hög tid att börja samla kapital, som med åren ställer arbetet i ekonomiskt avseende på säkrare fötter. Vi ha i år kunnat göra en liten början med bildandet av en fond. Grundplåten är redan lagd, såsom lärsarna finna på annat ställe i dagens nummer, och vi hoppas nu på allvar, att fonden skall växa. Det tjugonde verksamhetsåret kan därför bl. a. i redovisningen även anteckna "de ständiga medlemmarnas fond" som ett steg framåt.

Föreningens verksamhet har under de sista 10 åren fått en större omfattning än vad den hade i början, då den hade att kämpa med svårigheter av en helt annan art än nu. Det var nämligen de politiska förhållandena, som då helt enkelt hindrade verksamheten. Heder och tack åt de män — de finnas ännu i livet —, som med sin energi och sitt inflytande lyckades övervinna de dåvarande allvarliga svårigheterna och lämna oss en förening, som nu så småningom blivit närapå "världsberömd." Det är ett arv vi fått! **Må vi icke glömma det!**

Den 2 januari 1920 beslöt föreningen ansluta sig med hela sitt

medlemsantal till Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet. Från denna tid har föreningen växt, ty vi ha fått det kraftigaste stöd i den stora allsvenska organisationen, Riksföreningen. Alla medlemmar i S. O. V. äro nu på samma gång medlemmar även i Riksföreningen. Denna anslutning har varit oss till stor nytta och välsignelse.

På tal om arbetet, så ha då och då önskemål uttalats, att lokalgrupperna måtte få en mera självständigare karaktär, med ett ord: man har önskat få självständiga lokalavdelningar. Denna önskan har nog många skäl, som tala för sig, men då lokalgrupperna i praktiken i verksamheten haft alla friheter, så torde behovet av att grunda självständiga mindre S. O. V.-föreningar icke vara så stort. För bokföringen vore det nog kanske ändå enklare att ännu så länge ha allt samlat gemensamt och med ett årsmöte gemensamt för alla grupper såsom hittills. Föreningen äger icke blott en andlig rikedom i Birkas folkhög- och jordbruksskola, den äger också ett stort kapital i skolan, vilket representeras i döda och levande inventarier. Denna rikedom tillhör ju hela föreningen, så länge den icke är uppdelad. Redan det vore ett skäl att fortsätta verksamheten, som på något sätt ännu icke inskränkts för lokalgrupperna, såsom hittills.

Det vore icke ur vägen, om medlemmarna nu under det tjugonde verksamhetsåret något ville begrunda och behjarta det ovan sagda.

N. B.

Omfattande sommarkurser i Uppsala i år.

Rikt och gediget program, ägnat att intressera även "svenskarna i förskingringen".

Också från Estland emotes deltagare.

Stockholm den 15 mars. Inbjudan till innevarande års sommarkurser vid Uppsala universitet under tiden 27 juni — 11 juli kommer i dessa dagar att utfärdas. Dyliga sommarkurser hållas som bekant vart fjärde år — med statsunderstöd.

Kursprogrammet ha vederbörande beslutit att för tiden 3 juli — 11 juli ordna så, att det — på samma gång det lämpats för deltagare från Sverige — skall intressera och locka till deltagande jämväl "svenskar i förskingringen": finlands-

svenskar, estlandssvenskar, svenskamerikaner, som i sommar äro på besök i hemlandet o. s. v.

Hörande detta program äro vi redan nu i tillfälle att meddela följande:

Bland föreläsarna representeras teologien av Uppsala universitets professorer, ärkebiskop Nathan Söderblom och professor E. Linderholm. Den förre håller en föreläsning om "Det ekumeniska arbetets nuvarande läge", den senare två föreläsningar över ämnet "Svenskt kyrkoliv efter sekelskiftet".

Medicinen företrädes av prof. L. Backman, vilken håller en föreläsning om "Några drag ur nutida svensk folkmedicin" (Älvalåsten och dess fördrivande. Knutar såsom folkmedicin. Den folkmedicinska besvärjelsen).

"Det svenska språket förr och nu" blir det lockande ämnet för den kände forskaren, prof. Otto von Friesens två föreläsningar under kurserna.

Icke mindre lockande bli för visso de R. Nordenstrengs tvänne föreläsningar om "Vikingafärderna" (Begrepen viking och vikingafärd. Vikingafärdernas upphov och riktning. Vikingarnas skepp, vapen, utrustning, organisation och krigskonst. Vikingafärder och vikingavälden i väster- och österväg. Beträffande de sistnämnda kommer föreläsaren särskilt att dröja vid: de tidigare ynglingakolonungarnas härfärder till Finland och Estland; ryska rikets grundläggning; vikingarnas handelsfärder utför Dnjepr och Volga; svensk-ryska vikingafärder till Balkanländerna; varingarna i Miklagård; vikingafärder till Vendland och Bjarmaland etc.).

Också det litteraturhistoriska inslaget i kurserna är fullödigt, i det att de R. Ruben G. son Berg håller två föreläsningar om "Moderna mästare i svensk litteratur" (Verner von Heidenstam, Selma Lagerlöf, Gustaf Fröding, Erik Axel Karlfeldt).

Professor Högbom, den frejdade geologen, föreläser om "Svenska landets tillväxt och tidigare bebyggelse". Till hans två föreläsningar anknutes f. ö. en exkursion under hans egen ledning.

Och slutligen ventileras Sveriges näringsliv i tvänne föreläsningar av docenten Olof Jonasson.

Vad det även i andra hänseenden rikhaltiga och gedigna kursprogrammet annars angår, så upptager det bl. a. förevisningar av universitets institutioner och museer samt intressanta exkursioner. Till den förre kategorien hör bl. a. förevisning av Universitetsbiblioteket med sina berömda bokskatter och handskriftsamlingar, det nuvarande universitetshuset med sin stora porträttsamling, det gamla universitetshuset, nu innehållande museer, botaniska trädgården, Kinoés botaniska trädgård, zoologiska museet, arkeologiska museet, anatomiska museet, akademiska sjukhuset, astronomiska observatoriet. — Särskilt är att observera, att samtliga dessa institutioner och museer förevisas av vederbörande universitetslärare, vilken omständighet självfallet gör besöken dubbelt givande och värdefulla.

Bland platser i Uppsala stads omnejd, till vilka utflykter företagas, må nämnas: Gamla Uppsala (med kungagravar från 500-talet och lämningar från det gamla hednatemplet, demonstreras av professor S. Lindqvist), Skokloster (med sina världsberömda samlingar, demonstreras av intendenten för Livrustkammaren, friherre R. Cederström), Li-

nés Hammarby (den store naturforskarens sommarhem med sina intressanta minnen).

Ur programmet i övrigt må anföras: högtidsgudstjänst i Uppsala domkyrka den 8 juli, musikstund i Helga Trefaldighetskyrkan, hembygdsfest (troligen i Botaniska trädgården), lek- och folkdansaftnar å någon av studentnationernas lokaler.

Vidare planeras en resa till Stockholm efter kursernas slut. Kostnaderna för vistelsen i Stockholm skola visserligen bestridas av deltagarna själva, men den gemensamma resan medför den fördelen, att rabatter på flera håll äro att påräkna, varförutom sakkunnigt ciceronskap kommer att stå till buds. I programmet för Stockholms-resan (12—15 juli) skulle också ingå en utflykt i skärgården. Anmälningstiden för deltagande i denna resa utgår den 10 juni.

Anmälan till deltagande i kurserna i Uppsala mottages emellertid även senare, ehuru det även i det fallet är till fördel för ledningen, att anmälningarna ingå snarast möjligt. Vid anmälningarna insändes en kursavgift å 12:- kronor per person. Denna avgift berättigar till åhörande av Sommarkursernas samtliga föreläsningar och föreläsningar under tiden 3—11 juli. För deltagande i utflykter utanför staden tillkommer i varje särskilt fall biljettkostnad för båt, tåg eller bil, vilken avgift upptages vid resans anträffande.

Bostäder kunna erhållas genom sommarkursernas byrå i Uppsala. Priset blir cirka 2 kr. per dygn för enkelt rum utan badrum. För dem, som önska bekvämare rum, anskaffas sådana på hotell i staden.

Enkel spising (frukost, middag, kväll) anordnas å en del matserveringar i staden till ett pris av cirka 3:- kronor per dygn (drickspengar icke inberäknade). Närmare upplysningar givas av "Sommarkursernas Organisationskommitté", adress: Sommarkurserna, Uppsala.

Mycket har växlat — men bonden och jorden finnes än.

Ur föredrag vid Estniska 10-årsjubileets firande på Birkas folkhögskola, Nuckö, av rektor E. Adalberth.

I. Erinringar från äldre tider.

Redan för ett årtusende tillbaka bedrevs jordbruk och husdjurskötsel av Estlands folk. Och man vet, att det folket var av samma stam, som nu bebor landet, d. v. s. ester, vilket namn givits folket först i senare tid. Troligen har denna estniska folkstam bott här i landet i minst 1500, kanske i 2000 år och kanske än längre. Forskningen har ej än kunnat ge bestämt svar härom. Likaledes vet man icke vilken tidpunkt svenskar bosatte sig på Estlands kuster och öar — de svenskar, vars avkomlingar än leva kvar och bilda en minoritet av landets folk. När Hapsals stad år 1294 fick sina stadsrättigheter av biskop Jakob

(biskop över Ösel och Vik) funnos emellertid svenskarna här bofasta, och möjligt är, att de slagit ner sina bopålar i bygden långt dessförinnan. Det var täta besök från "järnmännens" land under de århundraden, som föreging Svärdsriddarnas och danskarnas besittningstagande av Estland åren 1218 — 1219.

Sistnämnda årtal beteckna avslutningen av Estlands gamla frihetstid, den tid vari national-eposet "Kalevipoeg" med sina vackert storslagna stämningar och tankar giver oss en så värdefull inblick. Det var väl hedendom i landet men ej utan ett mått av kultur. Det fanns byäldste, fria bönder jämte slavar. Enl. Dr. Greiffenhagen och C. Russvurm, på vars uppgifter jag främst stöder mig, stod medeltidens estniska allmoge på ungefär samma kulturnivå som bondebefolkningen i Sverige.

Den förste kyrkliga styresmannen för Estland, biskop Teoderik, utnämndes redan år 1211, sedan hans tappra kollega biskop *Albert von Buchöwden*, efter att ha grundlagt Riga (år 1201) och erövrat Livland, bemäktigat sig södra delen av Vik. Biskop Teoderik vågade dock icke taga sitt biskopssäte i Leal i besittning. Det var i stället han som, tillsammans med biskop Albert, anropade konung Waldemar av Danmark om hjälp mot de krigiska esterna. Själv stupade han vid danskarnas intagande av Reval år 1219, och en ny biskop utsågs av danskarna. Både Svärdsorden och danskarna synas nu ha haft anspråk på Vik tills den av påvens sändebud utnämnde biskopen Henrik år 1251 förmådde danskarna att avstå från både Vik och Ösel. År 1346 överlätto danskarna hela sin del av Estland till Tyska orden, till vilken Svärdsorden redan år 1237 anslutit sig. Ån en gång, år 1559, blev dock en dansk biskop herre till Ösel och Vik. Och det var ingen mindre än hertig Magnus, broder till konung Fredrik II av Danmark, som blev Ösel — Viks siste biskop, sedan hans företrädare helt enkelt sålt biskopsdömet till kung Fredrik. Ösel förblev sedan i Danmarks ägo ända till år 1645 (efter freden i Brömsebro) medan Vik år 1563 kom i svensk besittning.

Redan under 1200-talet uppstod tvister och stridigheter mellan

å ena sidna Tyska orden och dess anhängare samt å andra sidan den år 1253 utsedde ärkebiskopen i Riga, som understöddes av staden Riga och av lithauererna. Lithauererna förstörde redan år 1263 den 12 år tidigare grundade domkyrkan vid Pärna u. — Det var med anledning härav som en ny domkyrka på 1260-talet (troligen år 1265) grundlades på den plats där Hapsals stad nu är belägen. Snart därefter, 1279, beslutades byggandet av staden. År 1297 utbröt öppen strid mellan ärkebiskopen och Tyska orden. Ordenshären inträngde i Vik och härjade. Biskopen i Hapsal, som förut varit i förbund med ärkebiskopen, tvingades till underdånighet under Orden.

Bondebefolkningen led oerhört under de stridigheter som nu följde. Missnöjet ledde till den stora bonderesningen St Georgsnatten år 1343. Då samlades allmogen, tågade till adelsgodsen nedbrände och skövlade dessa jämte kyrkorna samt dödade alla de medlemmar av riddarefamiljerna, som kommo i deras våld. I Vik dödades på detta sätt 1800 personer på adelsgårdarna. Innan bönderna hade hunnit bemäktigas sig Hapsal blev den stora bondehären, som utgått från Harrien, i grund slagen av Ordensmästarens här och denna skyndnade till Hapsals och biskopens undsättning. Staden blev den gången räddad och bönderna blevo här som överallt i landet underkuvade, sedan stora skaror dödats i striderna. Enligt Russwurms uppgift torde under dessa strider 30000 ester ha omkommit. För mordet å en fogde och 5 ordensbröder måste 9000 Öselsbor plikta med livet (enl. samme förf.) Det var efter detta blodiga uppror, som danskarna — mot vilka bonderesningen även riktat sig — tröttnade på Estland och sålde sin del till Ordensriddarna. — I och för kristning av esterna hade kung Waldemar av påven fått länsrätt till allt land, som han erövrade, medan Svärdsorden förbundit sig att avstå ^{2/3} av sina erövringar till påvestolen.

Efter året 1343 blev böndernas lott en än hårdare. Romersk rätt infördes och livegenskapen blev tillämpad å landsbygden. Beträffande förhållandena särskilt i Livland anför Russvurm ett yttrande av en annan författare, Crantzius, vari det heter: " Det arma bon-

defolket blir av sina herrar så okristligt behandlat, att hundar annorstädes hållas bättre än dessa, eländiga människor. Man kunde med sanning säga om Livland, att det var adelsmännens himmel, de andligas paradys, främlingarnas guldgruva och böndernas helvete!" —

II. Vik och Hapsal under biskopsdöme och riddarevälde.

Tydligt berödes även svenskar i Vik av den tävlingskamp mellan danskarna, Tyska orden och påvestolen om makten i Estland, varur Tyska orden framgick som segrare — fast väldet ej blev så långvarigt. I någon mån synes även Sverige ha varit intresserat av såväl esternas kristnande som av framgång åt deras senare frihetskamp mot riddarna. Redan år 1220 företog svenske konungen Johan I ett korståg till Estland, erövrade Leal, men blev åter bortdriven av Öselbor, varvid en svensk biskop dödades, och många svenskar kommo i fångenskap på Ösel. Esterna motsatte sig envist kristendomens införande. Härav föranledes man antaga, att om svenskar redan då voro bosatta i Estland, så torde de än ha varit okristnade och följaktligen bött här en längre tid. I Sverige hade nämligen kristendomen allmänt utbreddes under 1000-talets senare del.

Vid tiden för det stora bondeupproret år 1343 synes emellertid samförstånd ha rått mellan ester och svenskar. På hemställen därom utlovades esterna svensk (ävensom rysk) hjälp i sin frihetskamp. Detta tyder på att de då här i Vik och på Ösel boende svenskarna rönte förtroende och välvilja från esternas sida. — År 1351 besökte svenske Magnus Riga och Hapsal. Han överlämnade härvid åt Padis kloster, som innehavts av Cisterciensermunkar sedan år 1231 patronatsrätten till 3 kyrkor i Finland — möjligen såsom erkänsla för tillmötesgående mot svenska kolonister under Padis kloster.

Svenskarna på Nuckö och Ormsö torde emellertid ej ha lidit så mycket av förenämnda inre strider i landet. Det isolerade läget och det förhållandet, att i n g a a d e l s g ä r d a r funnos på dessa öar vid denna tid gav förutsättningar för ett visst lugn. Både Nuckö och Ormsö samt delar av fastlandet lydde under Hapsals domkyrka,

men de svenska bönderna och fiskarna voro fria och förblevo så under hela biskopsdörets tid. Allt ifrån bosättningen synes svenskarna ha åtnjutit vissa privilegier. Angående den skatt som svenskarna skulle erlägga till kyrkan i Hapsal finnes inga säkra uppgifter, men Russvurm anser, att den varit ringa, och att de svenska kolonisterna levde under jämförelsevis lyckliga förhållanden denna tid, då ingen godsherre förtryckte dem. Även ordensmästarna och prioren vid Padis kloster tillerkände svenskarna rätt till särskilt skydd och bekräftade deras gamla medhavda frihet.

Enligt en uppgift, som dock förefaller osäker, skulle hela skatten från Ormsö till biskopskyrkan ha bestått i att två kvinnor under sommarmånaderna skulle arbeta i kyrkans trädgård. Säkert är att svenskarna hade det bättre och fredligare ände estniska grannarna. Måhända var det också av hänsyn till svenskarnas större frihet, som inga gods för biskopens domherrar (12 stycken) inrättades på svensköarna, utan dessa godsförläningar i stället synes ha förlagts till fastlandet. Det närmast belägna kyrkliga godset var Neve, som år 1402 överläts till Padis kloster. Efter uppförandet av biskopsslottet i Arensburg på 1330 talet bodde biskopen tidvis där, medan domherrarna residerade i Hapsal.

Biskoparna, som stodo i ett visst beroende av adelsherrarna, synas stundom ha haft svårighet att tillfredsställa dessas krav på privilegier. Efter en långvarig tvist mellan domkapitlet och vissa av stiftets ämbetsmän, företogo tvenne adelsmän (Didrik Yxkull och Johan Scherenbeke) år 1383 ett plundringståg till Hapsal, inträngde i slottet, rövade i förråds-kamrar och kyrka, dödade och sårade flera prästmän samt antände en del av slottet. Under 1400- och 1500-talen försvagades alltmer både biskoparnas och Tyska ordens ställning, även om ordensmästaren i Livland (efter de tyska riddarnas stora nederlag mot polackerna och littauerna i slaget vid Tannenbergs år 1410) erhöill större självständighet. Genom val av den aktade ordensmästaren Wolter von Plettenberg till "skyddsherre" för Livland och Estland sökte man ännu så sent som år 1526 att

~~~~~

Nästa nummer av Kustbon utgives i slutet av april eller början av maj.

~~~~~

ena kyrka och ridderskap och rädda ordensstaten från förfall, men splittring inträdde snart änyo och starkare än tillförne. Den år 1530 i Hapsal valde biskopen Reinhold von Buxhöwden blev oense både med slottsbetjäningen och ridderskapet. Riddarna beslöt åstadkomma hans avsättning och välja ny biskop. År 1532 skedde detta under mindre vana omständigheter. Sedan hela domkapitlet instängts i Hapsals slott måste domherrar och råd svära ridderskapet trohet och därefter välja den av riddarna föreslagna markgreven Vilhelm från Brandenburg till biskop. Påven ville dock ej bekräfta valet, då biskop Reinhold frivilligt ej avstod från sin biskopsrätt, och efter 4 års fejd måste riddarna falla till föga och åter hylla biskop Reinhold och därjämte betala en dryg skadeersättning.

25 år senare sönderföll slutligen den baltiska ordensstaten, denna stat, som grundats i den kristna kyrkans namn, som sammanfogats med hjälp av så mycket blod, lidande och strider, men som dock aldrig blev färdigbildad eller stark. Var då grunden för svag eller bygherrarna för fåkunniga? — Säkert är att ett felades: det stöd och bistånd som en i frihet och trygghet levande bondefolkning kan ge åt en statsbildning.

År 1561 gav sig Livland under Polen, medan Estland anslöt sig till Sverige. Hapsal intogs år 1563 den 7 augusti av svenskarna, sedan slottet beskjutits i 11 dagar.

(Forts.)

Birkas.

Söndagen den 18 mars hade elevförbundet, Birkas Vänner, sin sedvanliga vinterfest å Birkas Folkhögskola. — Festen öppnades med den glada samlingssången "Samloms vi åter", varefter ordf. Axel Bergman, Klottorp, hälsade de talrikt tillstädeskomna. Härefter höll Universitetslektor N. H. Lindberg, Dorpat, ett med största intresse

mottaget föredrag om "Viktor Rydberg och hans verk". Rektor Adalberth talade sedan om "De Amerikanska ungdomsklubbarna (Boys' and Girls' Club Work), vars år 1907 påbörjade verksamhet tjänat som föredöme för ett i flera länder, bl. a. Danmark, Sverige och Finland, upptaget arbete bland landsbygdsungdomen i syfte att genom självständiga försöksarbeten skapa intresse och kunnighet för lantbrukarekallet. Detta arbete understödes av en Rockefeller-institution, International Education Board, som även har ombud i Sverige (Stockholm),

Efter kaffepausen talade åter lektor Lindberg nu om "Sverige" och till en rikhaltig serie vackra ljusbilder (75 st.), varmed sevärheter och naturscenerier från alla Sveriges landskap på ett utmärkt sätt framställdes. Skolans och Elevförbundets tack till lektor Lindberg, som välvilligt tillmötesgått inbjudan till skolan och anhållan om föredrag vid dagens fest, frambars av rektor Adalberth, som samtidigt erinrade om Riksföreningens betydelsefulla arbete i olika länder genom de svenska lektorerna. Herr Adalberth framförde därjämte en skriftlig hälsning från Professor Vilhelm Lundström, Göteborg.

Efter föredragen, mellan vilka sjöngs ett antal sånger, dels unisont, dels av Birkas elever och lärarinnorna, bjöds på ett skådespel, vari Birkas lärare och elever medverkade, samt en duett av elever. Den av bästa stämning präglade festen avslutades med en kort stunds ringlekar samt avsjungandet av "Modersmålets sång".

Nuckö Nykterhetsförening, som, utom ett par möten på Birkas, den 10 mars hade ett talrikt besökt möte i Klottorp, avhöll nästa möte på Birkas den 1 april kl. 3 e. m. Nya medlemmar vinna inträde. För aktivt medlemskap fordras nykterhetslöfte och fyllda 18 års ålder. — Mötet i Bergsby den 20 mars blev inställt på grund av utbrutna fall av smittosam sjukdom i Rikull.

Till läsarne.

Från och med nästa nummer kommer redaktörskapet för Kustbon att innehas av lärare A. Stahl,

Reval. Jag begagnar mig därför av tillfället att till tidningens läsare, vänner och gynnare få säga ett varmt tack för det intresse, som visats vår lilla budbärare under de tio år jag skött den. Tidningen har varit liten och anspråkslös, — det har trots bästa vilja på grund av för små tillgångar icke gått att utvidga den, ehuru försök i den riktningen då och då gjorts — men den har nog ändå spelat en icke så obetydlig roll för svenskets arbetet i Estland. Den har gjort sitt bästa för sammanhållningen, den har sökt utreda för oss svenskar här ute viktiga nationella och kulturella frågor och slutningen har den låtit våra stamförvanter i Sverige och Finland få en inblick i vår kamp för vårt språk och vår kultur, vilket åter i sin ordning haft till följd, att man ute i världen börjat intressera sig för oss och våra strävanden. Vårt bildningsarbete har därför också delvis tack vare denna omständighet under årens lopp med understöd utifrån kunnat utvecklas, så att vi nu ha en folkhög- och lantmannaskola, en hel stab i utlandet utbildade lärare och även på andra områden gjort framsteg.

Det har icke varit en lätt sak för mig att sköta Kustbon, då jag hela tiden varit för upptagen av andra göramål, och jag har därför icke heller kunnat sköta den såsom sig bort. Min önskan har också länge varit att få någon annan, som vore villig att ägna sig åt tidningen. De försök jag tidigare gjort att för längre tid få överlåta redaktörskapet på någon annan, ha dock hittills misslyckats. Men nu har lärare Andreas Stahl, som på våren 1927 utexaminerades från Nykarleby seminarium, förklarat sig villig att åtaga sig redaktörskapet och har han även redan blivit vald av Svenska Folkförbundet.

Varför jag nu ser mig tvungen att lämna Kustbon ifrån mig sker emellertid icke av brist på god

vilja. Nej, de timmar jag under de många åren offrat på Kustbon, ha offrats av kärlek till arbetet för vårt folk. Orsaken är helt enkelt den, att mina krafter i längden icke hålla ut med för många sysslor och bekymmer. Under årens lopp har man förslappats, och nerverna strejka stundom. Man tycker ju, att en så liten tidning icke skulle kräva så mycket arbete, att den icke skulle kunna skötas vid sidan om andra sysslor, men så är dock icke fallet. Svenska språket förstås icke alls på Revals tryckerier, och det gör att arbetet blir tredubbelt. Jag har därför måst begära att få slippa arbetet med Kustbon. Självfallet kommer jag dock i fortsättningen att intressera mig för tidningen och även i mån av tid och krafter att hjälpa till, vilket jag även hoppas att andra medarbetare skola göra.

Kustbon kommer emellertid icke att förlora på min avgång utan tvärtom kommer den i goda händer. Herr Stahl är rätte mannen att sköta den.

* * *

Det har varit min mening att Kustbon under innevarande år skulle utkomma endast 2 gånger i månaden. Det för att kunna inbespara medlen och avbetala den gamla skulden, som den har. Under nästa år borde den dock helst åter utgivas varje vecka.

Mina bästa välönskningar om god framgång för Kustbon!

N. Blees.

Litteratur.

Professor H. Lundborg's bok, "Svensk Raskunskap, är ett dokument, som endast intresserad forskning och en hög kultur kan frambringa. Ett dokument, tillgängligt för folket på grund av dess låga pris och dess lättlästhet.

Professor Lundborg har genom detta verk utfört ett enormt arbete, ett arbete, som är värdigt en svensk vetenskapsman, och som på det varmaste kan rekommenderas. Ultimus.

Riksdagen. Riksdagen har nu under ett par veckor hållit på med behandlingen av statens budget för 1928/1929. Debatterna blevo under andra läsningen stundom synnerligen heta. Man sparade icke på vassa och ofta mindre vackra personliga anmärkningar till varandra. Det sakliga fick naturligtvis därigenom lida. Budgetåret började den 1 april. Genom de onödigt långa diskussionerna har budgetens antagande något försenats.

Typografstrejk. För över en vecka sedan utbröt typografstrejk i Estland. Typograferna begära 30% löneförhöjning. Under nu rådande svåra ekonomiska förhållanden anse sig arbetsgivarna icke vara i stånd att höja på lönerna, och i jämförelse med andra arbetare ha de på tryckerierna anställda det ekonomiskt bättre ställt. Deras lönefordran har därför icke rönt allmänt gillande. Alla arbetare ha emellertid icke nedlagt arbetet, varför också tryckerierna kunnat fortsätta sitt arbete utan avbrott, även dagstidningarna ha utkommit regelbundet. Underhandlingarna med de strejkande, som också vidblevo sina fordringar, ha icke lett till något resultat. Då arbetsgivarna under tiden delvis anställt andra typografer, ha många strejkande därigenom mist sina platser.

Diplomatombysten. Dr. Fr. Akel har, enligt vad ryktet förtäljer, utnämnts till sändebud i Stockholm. Förra sändebudet i Stockholm, herr Wirgo, förordnas till sändebud i Riga i st. f. f. d. sändebudet J. Seljamaa, som kommer till Moskva. Nuvarande Moskva-sändebudet, herr H. Laretei, flyttar till Lithauen. Ombyten ske redan efter påsk.

Lärlönerna reglerade. Enligt Riksdagens beslut utbetalas lärlönerna från och med 1 april d. å. enligt den nyligen antagna nya lönelagen. Självstyrelseinstitutionerna betala 20% av lönen. En del självstyrelser, t. ex. Revals stad, betalar dessutom 10% för ogifta och 15% för gifta lärare i hyresmedel.

Med rundradio gjorde man för två veckor sedan försök att utsända Riksdagens tal — då budgeten var uppe — och det lyckades bra.

Henrik Ibsens 100-årsdag. Den 20 mars d. å. firade hela världen den store norske författaren Henrik Ibsens 100-årsdag av hans födelse. Ibsen hör till de stora andar, som haft att kämpa med samhällets fördomar och även förföljelser. Först sedan hans verk vunno världsberömmelse, mottogs han i hemlandet med värme. Han dog 1906. Hans betydelse som skådespelsförfattare har varit mycket stor. Genom honom har det kommit frisk vind i teaterlitteraturen.

Jätteluftfart över Atlanten. Enligt vad United Press, erfarit, har en grupp amerikanska industrimän och kapitalister för avsikt att grunda ett bolag med uppgift att driva transatlantisk luftskeppsfart. En flotta av luftskepp skall upprätthålla regelbunden trafik mellan New York och London.

I spetsen för bolaget står Alexander Bow. I bolaget skall såväl brittiskt som amerikanskt kapital vara representerat. Förhandlingarna med engelsmännen ha fortskritt så långt, att den amerikanska gruppen redan tillförsäkrat sig optionsrätt till andelar i luftskeppsbolaget i London, som skall utföra byggandet av en del av luftkryssarna. De första luftskeppen skola vara startklara redan till juli månad nästa år.

Av kryssarna skola fyra äga ett kubikinnehåll på 5 miljoner kubikfot och vara i stånd att beforda 100 passagerare. Dessutom skola sex kryssare byggas på 9 miljoner kubikfot och vara i stånd att föra 150 passagerare. Därtill kommer en besättning på 60man och möjlighet att medföra 20 ton fraktgods. Sträckan New York — London skall tillryggaläggas på 48 timmar, medan man för färden London — New York på grund av ofta förekommande vidriga vindförhållanden beräknar en tid av 60 timmar. Routen kommer att läggas över Azorerna.

Den engelska Rhenvakten nu 6,328 man. Vid behandling i underhuset av armébudgeten har också Englands deltagande i Rhenlands-ockupationen diskuterats. Arbetarpartiet föreslog att ockupations-trupperna, om de nu icke kunna helt indragas, vad England beträffar, måtte nedbringas så mycket som möjligt. Kenworthy, som motiverade förslaget framhöll att den engelska besättningsarmén på 7,250 man i alla fall är alltför liten

för att ha någon stridskraft mitt ibland ett folk på 60 milj. Om England av diplomatiska skäl önskar deltaga i ockupationen även i fortsättningen, så räcker det med en liten "konsulatvakt".

Krigsministern förklarade att de politiska frågor som äro förbundna med Rhenlandsbesättandet måste dryftas vid en utrikespolitisk debatt och icke vid behandlingen av armébudgeten. De engelska trupperna, som inklusive Saarmanskapet räknas 6,328 man, ha under det förflutna året minskats med omkring 2,000 man.

Arbetarpartiets förslag förkastades med 222 röster mot 129.

Upphävandet av passtvänet mellan Finland och Skandinavien. Utrikesutskottet i Finland beslöt att i anledning av riksdagsmännen Ketos och Wiiks motioner föreslå att regeringen måtte uppmanas att skrida till underhandlingar i syfte att passtvänet mellan Finland och de skandinaviska staterna bleve upphävt.

Det amerikanska syndikatet har för avsikt att förvärva Burneys patent för Amerika. Ena hälften av luftskeppen skall föra britisk och den andra hälften amerikansk flagga. I Amerika skall man börja byggandet av luftskeppen redan i september.

Englands nedrustingar. Krigsministern, sir Worthington-Ewans berörde i ett tal i Edingburg de nedrustingar England redan företagit i sin armé. År 1921 voro arméutgifterna 86 miljoner pund. År 1913 var den reguljära arméns numerär 236,000 mot nu 207,000, de indiska trupperna inberäknade. Till reserven hörde år 1913 210,000 man mot nu 90,000. Till territori-alarmlarmén hörde år 1913 268,000 man mot nu endast 141,000.

St. Mikaelsförsamlingen.

Skärtorsdag.

Kl. 5. Tysk nattvardsgång.

Kl. 6. Svenskt skriftermål.

Långfredag.

Kl. 11. Svensk högmässa med nattvardsgång.

Påskdagen.

Kl. 11. Svensk högmässa.

1. sönd. eft. påsk (d. 15. apr.)

Kl. 10,30. Högm. m. nattvardsg. på Nargö.

Död: Änkan Katarina Ackerman, f. Ahlberg, d. 17. mars i Reval i en ålder av 82 år 11 mån. 19 dagar.

Lördagen den 28 april
kl. 1/2 8 e. m. anordnar S. O. V.

svensk fest

i Lettiska klubbens lokal, Narvagatan 13.
Event. kommer operasångaren Arder att medverka.

Alla välkomna!

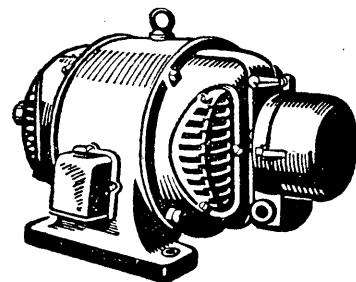
Svenska folkförbundet

sammankallas till

allmänt möte

å Riddaregatan 3 tisdagen den 10 april (tredjedag påsk)
kl. 6 e. m.

Alla röstberättigade estlandssvenskar i Reval
äro välkomna!

ASEA-MOTORER
TRANSFORMATORER OCH
APPARATER FÖRSÄLJAS

av
El. Büro LINKE & MARTINSON
Kings tån. 10, Reval.

Första inhemska Försäkrings-Aktiebolaget EESTI LLOID

Reval, Långgatan (Pikk) 11. Tel. 6-24 & 17-03

LIVFÖRSÄKRING

BRANDFÖRSÄKRING

TRANSPORTFÖRSÄKRING

OLYCKSFALLFÖRSÄKRING

De av bolaget hittills utbetalade skadesummorna belöpa
sig till över

över hundra millioner Emk.

Ett bevis på till vilken oskattbar nytta försäkring är, därför

**Försäkra Edert liv och Eder
egendom medan tid är!**

Svedala

Tegelmaskiner,
Grävmaskiner,
Stenkrossar,
Vägbyggnadsmaskiner,
Betonblandare,
Torvmaskiner,
Bränlekrossar för torv, koks
och kol,
Pulveriseringsmaskiner,
Vindsiktar,
Torktrumlor,
Brikettpressar,
Transportapparater,
Rullager, Rallvagnshjul,
Skottkärrehjul,
Kokillgods,
Stljutgods

Aktiebolaget

Åbjörn Anderson

Post- & Telegrafadr. Rikstelefon:
SVEDALA, GIJTERJET. 52, 76, 203, 4, 608 183.

REPRESENTANT CARL JÖNSSON

Postkast 38 Telef. 1536

REVAL

Endast det bästa är gott nog!
Jaga därför med

GYTTORPS
JAKTPATRONER

TILLVERKARE:

NITROGLYCERIN AKTIEBOL.

Stockholm 16

MERIT

SVENSK TILLVERKNING
PRISBILLIG, DRIFTSÄKER

BÅTMOTOR

med fotogendrift

Levereras med blåsamps-
eller magnettändning

AKTIEBOLAGET
FREDR. WAGNER
STOCKHOLM
VASAG. 48.

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tån. 9.